

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΤΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑΝ "ΤΥΠΟΣ,"

ΚΜΩΝ . ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ Κ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διαχειριστής: Η ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ,"

"Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει να διευθύνονται:

« ΕΤΑΙΡΙΑΝ «ΤΥΠΟΣ» Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑΣ »

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Γιά το 'Εσωτερικό δρ. 20 το χρόνο.

> 10 το εξάμηνο.

Γιά το 'Εξωτερικό φρ. 25 το χρόνο.

> 15 το εξάμηνο.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Σ' ΕΝΑ από τα θέατρά μας παίχτηκε την περασμένη Δευτέρα το δυνατό κοινωνικό έργο του Δοστογιέφσκι «ο Φτωχόκοσμος». Στο ίδιο θέατρο τις προάλλες παίχτηκε ένα αντισοσιαλιστικό έργο. Αυτό δείχνει τα θέατρά μας δίχως χαρακτήρα, σαν απλές έμπορικές επιχειρήσεις που μόνο στο κέρδος αποβλέπουν, δίχως υψηλότερο κ' ευγενέστερο ιδανικό. Μα επιτέλους τα θέατρά μας,—κ' ίσως όλα τα θέατρα του κόσμου μετό προστύχημα της Τέχνης που φερε η άστική πλουτοκρατική εκμετάλλευση του θεάτρου—είναι όπως όλοι το βλέπουμε βιομηχανικές επιχειρήσεις. Ένας θεατρώνης μπορεί να κοιτάζει το σφέρο του και τίποτις άλλο. Μα οι σοσιαλιστές μας πως αφήνουν ανεκμετάλλευτες τέτοιες ευκαιρίες που θα μπορούσαν να μορφώσουν σοσιαλιστικά το νού και την καρδιά του λαού; Γιατί μέσα στη σάλα είδαμε άστούς, είδαμε και έφορλιστές ανύποπτους που τους τράθηξε στο θέατρο σαν τις άθώες πεταλούδες η έλπίδα μιάς κοσμητικής συγκέντρωσης όπου θα μπορούσαν να επιδειχτούν. Και μόνο σοσιαλιστές δεν είδαμε έξω από δυό-τρεις. Που βρισκότανε κείνη την ώρα η σοσιαλιστική νεολαία μας; Που βρισκότανε όλοι εκείνοι που ζητούνε να διευτύνουνε τη σοσιαλιστική κίνηση του τόπου; Αφού δεν έχουμε χωριστό θέατρο για το λαό κι όσο ναποχτήσουμε ένα τέτοιο, γιατί αφήνουμε να μās ξεφεύγουνε οι ευκαιρίες όταν οι άστοι θεατρώνες κ' άληθινά έργα τέχνης; "Αν αυτοί ζητούνε να κερδοσκοπήσουνε άπάνω μας, ως στρέφουμε έμεις το ίδιο όπλο έναντίο τους. Αυτό θα είναι η σοσιαλιστική εκδίκηση στην άστική άχορτασιά.

Η ΑΠΟΥΣΙΑ της σοσιαλιστικής νεολαίας κι όλου του σοσιαλιστικού κοινού μας από το έργο που σπικώσαμε παραπάνω, μās δίνει την άφορημη να επαναλάβουμε μιά παρατήρηση που σημειώσαμε κι άλλοτε. Αυτοί που διευτύνουνε τη σοσιαλιστική κίνηση στον τόπο μας, δεν ενδιαφέρονται διόλου για τη φιλολογική μόρφωση του εργατικού κόσμου. Είναι μιά θλιβερή αλήθεια αυτό. "Ίσως γιατί κ' οι ίδιοι να μην

είναι αρκετά φιλολογικά μορφωμένοι και γι' αυτό να άποτιμούνε και τη σημασία της φιλολογίας στο σοσιαλιστικό άγώνα. Μα με τις προσούρες δε γίνεται άγώνας. Καλές κι άγιες οι προσούρες μα χρειάζεται και κάτι άνώτερο. Χρειάζεται και φιλολογική μόρφωση. Έτσι κι ο εργάτης θα καταλάβαινε επιτέλους μιά μέρα, όπως το καταλάβαινε κι οι σύντροφοί του στην Εύρώπη πως το ζήτημα όλο δεν είναι πως νάνεβει το μεροκάματο μα πως νάνεβει το πνεματικό έπιπεδο της ζωής. Αυτό μόνο η λογοτεχνία μπορεί να το κάνει δουλεύοντας παράλληλα στη σοσιαλιστική προπαγάντα.

Έδώ αντίλαμβανόμαστε με λύπη μας μιά σοσιαλιστική προπαγάντα που καλλιεργεί το τυφλό μίσος δίχως να τηνε ζεσταίνει παράλληλα το φώς της αγάπης νιάνια πλατύτερη ζωή πουθά μās φέρε η σοσιαλιστική λογοτεχνία και γενικώτερα το γνώρισμα της άληθινής τέχνης σε όλες τις εκδήλωσές της.

Τ Ο γράψαμε κι άλλοτε μιλώντας για την καινούρια έκδοση του Κοινωνιστικού Μανιφέστου, είμαστε άναγκασμένοι να τα επαναλάβουμε και τώρα παίονοντας άφορημη από το άρθρο του σοσιαλιστή βουλευτή κ. Σίδερη στο τελευταίο φύλλο του 'Εργατικού 'Αγώνα για το σοσιαλιστικό συνέδριο της Βολωνίας. Με την καθαρεύουσα που μεταχειρίζεται ο κ. βουλευτής και με τη μιχτή που μεταχειρίζονται στις έσημερίδες τους και στις προσούρες τους, σοσιαλιστικός άγώνας δε γίνεται. Ο σοσιαλισμός πρώτα-πρώτα χρειάζεται ειλικρίνεια. Η καθαρεύουσα είναι η γλώσσα των σεουδαλικών στοιχείων του τόπου, η μιχτή είναι η γλώσσα της άστικής πλουτοκρατίας που μās κυβερνάει. Ο σοσιαλιστής πρέπει να μιλήσει τη φυσική γλώσσα του, τη γλώσσα του λαού. Το αντίθετο είναι νόθευσι, αδινάτισμα του άγώνα. Η θεωρία πως χρειάζεται πολιτική στο γλωσσικό ζήτημα, πως πρέπει να βοδίζουμε τόγα σινά-σινά για να μην τρομάξει ο λαός, είναι θεωρία του 'Εκπαιδευτικού όμιλου και το σοσιαλιστικό κόμμα δεν ταιριάζει στη φιλοτιμία του νάνηνοάσει τη μέθοδο ενός άστικού σοματελου. "Αν δεν έχουμε το κουράγιο να ζητήσουμε το φυσικότερο δικαίωμα μας, τη γλώσσα μας, τότε πως θα τολήσουμε να ζητήσουμε τέλλα που άποτελούνε τα κυριώτερα δόθησά σ' ένα σοσιαλιστικό πρόγραμμα, κατάργηση ιδιοκτησίας κλπ. "Αν ύπόγειο σήμερα ζήτημα δημοκρατισμού είναι γιατί όταν πρωτοβήγκε ο Ψυχάος βγήκε με τη σημαία του δημοκρατισμού ψηλά κρατημένη κι έγω με ύπολογισμούς και με μασσημένα λόγια. "Άλλως οι καθαρευουσιάνοι θα το είχανε κερδίσει το ζήτημα από την πρώτη στιγμή. Μα για να τους αντιματώπισει άντοίξεια, για να τους χτυπήσει κατά-στραθα, ο όγτος λίγισε και το ζήτημα το κερδίσανε μετ'. Αυτό ποέπει να κάνουνε κ' οι σοσιαλιστές μας να να νικήσουνε. "Αν δεν ξέσουνε τη δημοτική, ως διαβάσουνε Ψινάση να τηνε μάθουνε. "Όποιος θέλει να πολέμησει τις κοινωνικές πόλημεις, ποέπει πρώτα να ξεροίώσει τις δικές του. Κ' η καθαρεύουσα μαζί με τη μιχτή είναι η χειρότερη πόλημηση.

Τ ΡΙΠΛΑΣΙΑ φύλλα από όσα τυπώνουμε ταχτικά, δέκα μήνες τώρα, τυπώσαμε την περασμένη βδομάδα κι όμως τη Δευτέρα είχαν πουληθεί όλα. Θα ανακηρυχθήμαμε τη Δευτέρα βδομάδα να ξανα...

πώσοιμε σ' ἔξη χιλιάδες ἀντίτυπα τὶς ὄχτῳ σελίδες πούγανε τὴν ἀρχὴ τοῦ «Δὸν Κιζώτη», γιὰ νὰ μποροῦν ἔτσι ὅσοι ἀγοράσουν τὸ σημερινὸ φύλλο πὺν τυπώθηκε σὲ περισσότερα ἀντίτυπα, ἀνάλογα μὲ τὴ ζήτησι, νὰ παρακολουθήσουν τὸ ρομάντζο τοῦ Θεοβαντὲς ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ἡ ἐπιτυχία αὐτὴ ἢ μεγάλη, πὺν τὴ χρωστοῦμε στὴν ὑπέροχη μετάφραση τοῦ Καρθαίου, πὺν μᾶς συγκινεῖ κ' ἔχοιμε χρέος, τὴ στιγμὴ αὐτὴ, τὴν ἱερὴ γιὰ μᾶς, πὺν βλέπομε ἕνα ὄνειρό μας νὰ σαρκώνεται κὶ ὁ «Νουμᾶς» ν' ἀπλώνεται τόσο καταπληχτικὰ κὶ νὰ πληγαίνει νὰ γίνεῖ πανελλήνιο φύλλο—ἔχοιμε χρέος, ἀπὸ αὐτὴ ἐδῶ τὴ στήλη, νὰ φανερώσομε τὴν εὐγνωμοσύνη μας, τὴν εὐγνωμοσύνη ὄλων πὺν ἀγωνίστηκαν κὶ ἀγωνίζονται μὲ ἅγιο φανατισμὸ γιὰ τὴν Ἰδέα, στὸ συνδέλφῳ μας κὶ φίλῳ μας κ. Κίμωνι Ι. Θεοδωρόπουλῳ κὶ στὸ συντάξῳ του κ. Χρ. Γανιάρη, πὺν θυσεύοντας τὸ ἐμπορικὸ τους συμφέρον, ὡς ἐπιχειρηματίες, δὲ δίστασαν οὔτε στιγμὴ κὶ χρήματα ἀρκετὰ νὰ ξοδειάσουν κὶ κόπους ὑπερανθρώπων νὰ καταβάλλουν γιὰ νὰ φέρουνε τὸ λαμπρὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα. Στὴν ἱστορία τοῦ «Νουμᾶς» κὶ γενικὰ στὴν ἱστορία τοῦ δημοτικιστικοῦ ἀγῶνα, τὰ δύο αὐτὰ ὀνόματα θὰ πάρουνε θέση τιμητικὴ μὰ μέρα.

ΤΡΙΑΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

[Στὴν «Καθημερινή» δημοσιεύοντας ὁ κ. Γρ. Ξενοπούλος, μὲ τὸ ψευδὸν ὄνομα «Ο κ. Παλιός», ἀνάμνησες φιλολογικὲς, pro domo sua πάντοτε, παραλάβε κὶ τὸν Ταγκόπουλο στὸ παρακάτω χαριτωμένο του λιβελλογράφημα πὺν τυπώθηκε στὸ φύλλο τῆς περασμένης Πέμπτης (7 Νοεμβρ. σελ. 1, στηλ. 2—3). Ὁ κ. Ξενοπούλος ἔχει τὸ λεύτερο νὰ γράφει ὅ,τι θέλει κὶ ὅ,τι τὸν συμφέρει. Ὁ Ταγκ., γελώντας, ἔχει νὰ τοῦ διορθώσῃ μόνο τὶς ἀκόλουθες ἀνακρίβειες: Σὰ τὸν πρωτογνώρισε δὲν εἶτανε γιαντρός ἀκόμα μὰ φοιτητάκος κὶ ἂν εἶπε τὴ φράση, πὺν δὲν τὴ θυμᾶται κίολας: «Νά, κὶ ὁ Παλιοξενόπουλος!» δὲν τὴν εἶπε ἔτσι, ἀπὸ φροσικὴ του κακία, μὰ γιὰτ' εἶχε διαβάσει ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ ἕνα βιβλίῳ τοῦ κ. Ξενοπούλου, πὺν εἶτανε φημισμένος συγγραφέας ἀπὸ τότε, μὲ τὸν τίτλο «Ἑλλ. ἀγῶνος, τριακοσιόδραχμον ἔπαθλον», πὺν παρακωνώτανε σ' αὐτὸ τὸ ἀπέραντο μυθιστόρημά του πὺν δὲν τοῦ βραβεύσανε κάπιο διήγημά του σὲ κάπιο διαγωνισμὸ πὺν τὸχε στείλει. Ὑστερὰ ὁ Τ., πὺν παιδὶ ἀκόμα, ἠγνωρίστηκε προσωπικὰ μὲ τὸν κ. Ξ. τὸ θεώρησε μεγάλη του τιμὴ κὶ μὲ ὑπερηφάνεια τὸ ἀνάφερνε στὸς παιδικούς του φίλους. Τὸν Ξενοπούλο δὲν ἔπαψε νὰ τὸν ἐχτιμάει ὡς συγγραφέα (πέρσι ἀκόμα ἔγραψε σὲ τοῦτο τὸ φύλλο μὲ τὸ χέρι του κὶ μὲ πεποίθησι, πὺν δὲν τοῦ λιγόστεψε ἴσαμε σήμερα, πὺν ὁ Ξενοπ. ἔπρεπε νὰ πάρει τὸ Ἀριστεῖο τῶν Γραμμάτων), τὸν Ξενοπούλου κὶ σὺ μὲ τὸν ὄνομα τοῦ κ. Παλιός, πὺν δὲν ἔπαψε νὰ τὸν ἐχτιμάει, ὅχι μόνον αὐτὸ πὺν λέγεται φιλολογικὸς ἀρριθισμὸς, μὰ κἄτι πλατύτερο κὶ γενικώτερο, πὺνχει μέσα κὶ κουτοπονηριὰ κὶ βιομηχανισμὸ κὶ ξαναμάρμα, κἄτι τελοσπάντων πὺν ἀρχίνησε νὰ μεταχειρίζεται μ' ἐπιτυχία ἀπὸ τὸ «Τριακοσιόδραχμον ἔπαθλον» κὶ νὰ τὸ ξακολουθεῖ ἴσαμε τὴ στιγμὴ πὺν γράφει τὸ παρακάτω λιβελλογράφημα «Ἄν πῆρε τὸ δίπλωμά του

ὁ Τ. κ' ἔκαμε κὶ μερικὰ χρόνια τὸ γιαντρό, δὲν εἶναι ἔγκλημα, ὅπως δὲν εἶναι ἔγκλημα κὶ ἂν ὁ κ. Ξ. δὲν τὰ κατάφερε νὰ πάρει τὸ δίπλωμά του στὰ Μαθηματικὰ κὶ ξακολουθεῖ νὰ εἶναι φοιτητὴς ἀκόμα. Ἀπαραίτητο κὶ τοῦτο: Ὁ Τ. δὲ χρημάτισε «ἀκόλουθος», ὅπως τὸ θέλει ὁ κ. Ξ., μπράδος δηλ. τοῦ Ραμπαγᾶ, τοῦ Μητσᾶκη, τοῦ Θέμου τοῦ Ἄννινου κὶ ἄλλων, πὺν δὲν τοὺς ἀναφέρει. Χρημάτισε φίλος τους κὶ μαθητὴς τους κὶ μὲ συγκίνηση κ' εὐγνωμοσύνη ἀναθυμᾶται τὴ χροσὴ τους κὶ πολύτιμη συντροφιά. Ἀκόμα κὶ τοῦτο τὸ χρωσᾶτηρικὸ ἀνέκδοτο: Σὰν πρωτοπαίχτηκε τὸ «Μαῦσο χέρι» τοῦ Τ. μὲ κάπια ἐπιτυχία στὸ θεᾶτρο Κυβέλης, μπῆκε ὁ κ. Ξ. στὰ παρασκῆνια κὶ μπροστὰ στὸν κ. Καλομοιρῆ, Θεοδωρίδῃ κὶ ἄλλους ἔσφιξε τὸ χέρι τοῦ Τ. κὶ τοῦ εἶπε:

— Ἀριλότιμῃ, λυπάμαι πὺν κάνεις ἄμορφα ἔργα κὶ δὲ μπορῶ νὰ σὲ βροῖσω!

— Καὶ γὼ λυποῦμαι, μωρὲ Γρηγόρη, τοῦ ἀποκρίθηκε γελώντας ὁ Τ., πὺν κάνεις ἄσκημα ἔργα κὶ δὲν μπορῶ νὰ σὲ παινέσω!...]

Εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ «Ραμπαγᾶ». ἔβλεπα τότε, πιστὸν κὶ ἀφωσιωμένον ἀκόλουθον τοῦ Κλεάνθη, ἕνα νέον πανύψηλον, ἀσουλῶπιτον, μαυροειδερόν, μὲ μεγάλα μάτια, τὰ ὁποῖα μ' ἐκτύπαζαν μὲ μίαν ἀνεξήγητον κακίαν. Κάποτε μάλιστα τὸν ἤκουσα, κατὰ τὴν εἰσοδὸν μου, νὰ ψιθυρίζῃ:

— Νὰ κὶ ὁ Παλιο-παλῆς!

Ἀποροῦσα πὺν. Τί κακὸν ἔκαμα εἰς αὐτὸν πὺν νέον, πὺν οὔτε κἂν τὸν ἐγνωρίζω; Διὰτὶ νὰ θέλλῃ νὰ μὲ φάῃ μὲ τὰ μάτια του κὶ διατὶ νὰ τὸν γροῖξῃ ἄλλοῦ, μὲ τὸν ἐκτύπαζα κὶ ἐγὼ, ὡς νὰ ἐφοβεῖτο μὴ ποσὸσῃ κάπιο κορυφὸν μῖσος;

Ἔως τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὁ φιλολογικὸς κόσμος, στὸν ὅποιον ἐπρωτοσυνήγα κὶ ἐπρωτοβλέπα μὲ παιδικὰ μάτια, μὲ φεαίνεται σὰν ἕνας παρὰδεισος. Ὅλοι μὲ ἀγαποῦσαν — ἐνοῦζα — κὶ τοὺς ἀγαποῦσα, Ὅλοι μ' ἐβοηθοῦσαν, μ' ἐποσοσίτησαν, μ' ἐπροσοσίτησαν, μ' ἐσπρωγγαν κὶ ἐγὼ πάλιν εἰς ὄλους προσπαθοῦσα νὰ κάμω ὅ,τι καλὸν ἔβγαιεν ἀπὸ τ' ἀδύνατα γέμια μου. Μοῦ ἐπροξενόσθε λοιπὸν ἀγροίην ἐντίπωσιν νὰ σικανιῶ ἔξασα εἰς τὸν Παρὰδεισον αὐτὸν τῆς αἰτίας κὶ τῆς ἀγάπης, κὶ ἕνα κρεῖδι. Πιθᾶνόν τῶσα ὁ νέος ἐκεῖνος μὲ τὰ μεγάλα μάτια, νὰ μὴν ἦτο καθαντὸ κρεῖδι. Ἀλλ' ὅπως τὸ καλόν, ὅβια κὶ τὸ κακὸν τὸ ἐμεγαλοποιεῖσθε τότε ἢ φαντασία μου.

Ἄν ἐβάσταζα κὶ μίαν ἡμέραν ἡσώθησα μωτικὰ τὸν Κλεάνθη, ποῖος ἦτον ὁ νέος ἐκεῖνος, πὺν μ' ἐκτύπαζε σὰν ἐχθρός.

— Ταγκόπουλος λέγεται, μὲ ἀπεκροῖθη Μητσοῦ Ταγκόπουλος, Δημήτριος δηλιγῆ.

— Καὶ τί εἶνε αὐτός;

— Γιατρός κὶ ποιητὴς. Ὀλίγον κὶ ἀπὸ τὰ βῆσθ.]

— Καὶ γιὰτὶ μὲ κτυπᾶ εἶσι;

Ὁ Κλεάνθης ἔβαλε τὰ γέλια.

— Σοῦ φαίνεται, μὲ εἶπε, σοῦ φαίνεται!.. Εἶνε ἢ κατασκευὴ τῶν ματιῶν του. Ἐξέρεις τί καλὸς νέος εἶνε; Ἔνα κομμάτι μάλαμα!

Θὰ τὸ ἐπίστετα προθύμως, — ὅλα τὰ ἐπίστετα ἐκείνον τὸν καιρὸν, — ἐὰν δὲν εἶχα ἀκούσει μὲ ταῦτα μου ἐκεῖνο τὸ «Παλιο-παλῆς»... Ἔνας νέος..

μάλαμα θά μ' ἔβριζε ποτέ χωρίς λόγον; Εἰς ἐμὲ ἔ-
ξαφρα, θά ἤρχετο ποτέ ἡ ἰδέα, ἅμα ἑμαθὰ ἰδνομά
τοῦ νέου ἐκείνου, γὰρ πῶ: «Νὰ κί' ὁ Οὐραγγοταγκό-
πουλος»;...

Δι' αὐτὸ δὲν ἐξαπατήγα εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ
«Ραιπαγαῶ». Ἐπέμενα, βλέπετε, γὰρ ζῶ εἰς τὸν Πα-
ράδεισόν μου... Ἀργότερα, ἔβλεπα συχνὰ τὸν
Ταγκόπουλον εἰς τὸ πλάι τοῦ Μιχαὴλ Μητσάκη. Καὶ
κάποτε, ὁ δυνατὸς αὐτὸς συγγραφεὺς, καὶ ἰδιόρρυθ-
μος ἄνθρωπος, περὶ τοῦ ὁποῖου θάσχοιηθώμεν εἰς
ἄλλο κεφάλαιον, μοῦ ὠμίλησε διὰ τὸν φίλον του ἐν-
θουσιωδῶς:

— Εἶνε εὐφρόνιστος σατυρικός, μοῦ εἶπε Ἐκει-
νὴ ἡ Ζὰν-Νιαράς τί σοῦ λέει ἔ

Πραγματικῶς ἐκείνας τὰς ἡμέρας ὁ Ταγκόπου-
λος εἶχε τυπώσει ἕνα βιβλιαράκι μὲ σατυρικοὺς στί-
χους, μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὰς
καταικίσεις τῆς περὶφρήμου Ζὰν-Νιαράς — εἶχε,
λέγοντι, κατακίσει καὶ τὸν Ροῖδην τῆς «Παλίσης
'Ιωάννας», — εἶχαν κάμει ἐντύπωσιν.

— Ναί, εἶπα, ἡ Ζὰν-Νιαράς εἶνε ὠραία...

— Καὶ τὸ ποίημα, κύριε; καὶ τὸ ποίημα; Ὁμολό-
γησέ το, λοιπόν!

— Μὰ γιὰ τὸ ποίημα εἶπα... ἐμένα ἡ Ζὰν-Νιαράς
ἡ ἴδια δὲν μ' ἀρέσει. Γιατί δὲν θὰ ὠμολογοῦσα;

— Γιατί ὁ Ταγκόπουλος δὲν σὲ χωνεύει, γὰρ!

— Ἀλήθεια; Πρώτη φορά τὸ ἀκούω. Καὶ τί τοῦ
ἔκαμα, σὲ παρακαλῶ;

— Ὡ «σάνκτι ἑμπλήτιστας»! Δὲν ξέρεις λοι-
πόν, ὅτι οἱ μόνοι ἄνθρωποι ποῦ δὲν χωνεύουμε, εἶν'
ἐκεῖνοι ποῦ δὲν ἔκαμαν τίποτα; Θέλεις γὰρ σὲ χω-
νέψῃ ὁ Ταγκόπουλος; (Κάμει του ἕνα κακό!

— Εὐχαριστῶ! Οὔτε κακὸ θὰ τοῦ κάμω, οὔτε ἂν
μὲ χωνεύῃ ἢ ὄχι μὲ μέλει.

Ψέμματα τῶλεγα! Μ' ἔμελε καὶ πολὺ, μοῦ ἐστοί-
χιζε γὰρ μὲ μοῖσῃ ἕνας ἄνθρωπος εἰς τὸν καιρὸ ποῦ
ἐγὼ ἀγαποῦσα ἔβλον τὸν κόσμον. Καὶ δὲν ἠκολούθη-
σα μὲν τὴν συμβουλὴν τοῦ Μητσάκη, γὰρ κάμω κακὸν
εἰς τὸν Ταγκόπουλον, διὰ γὰρ τὸν ἐξευμενίσω, ἀλλὰ
δὲν μοῦ ἐδόθη εὐκαιρία γὰρ τοῦ κάμω καὶ κανένα κα-
λόν. Τίποτε. Δὲν ἐγνωρίσθημεν τότε, δὲν ἐγίναμεν
φίλοι, δὲν ἐγίναμεν οὔτε κιν ἐχθροί. Καὶ διὰ κάμ-
ποσον καιρὸν, ἔπαυσα καὶ γὰρ τὸν βλέπω. Ἄν δὲν
σφάλλω, ὁ Ταγκόπουλος ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὰς Ἀ-
θήνας, διὰ γὰρ ἐξασκήσῃ εἰς κάποιαν ἐπαρχίαν τὸ
ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ.

Κατόπιν, μὴ εὐδοκίμησας φαίνεται εἰς τὴν θείαν
Τέχνην, ἐπανήλθεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν, διὰ γὰρ γί-
νῃ δημοσιογράφος. Εἰς τὴν «Ἐστία» — τὴν ἐφη-
μερίδα, — ἔγραψε μικρὰ χρονογραφήματα μὲ τὸ
ψευδώνυμον «Ὁ Νομάς». Καθ' ὅταν ἐφαντάσθη,
ὅτι τὸ ψευδώνυμον αὐτὸ ἔγινε δημοτικώτατον, τὸ
ἔκαμε τίτλον μίας ἐφημερίδος ἰδικῆς του. Ἡ ἐφη-
μερίς αὐτή, — ὁ «Νομάς» τοῦ Δ. Ταγκόπουλου, —
ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκδόσεώς της μέχρι σήμερον,
εἴκοσι ὀλόκληρα χρόνια (ἢ «χρονιὲς», ὅπως τὰ λέ-
γει) δὲν ἔπαυσε γὰρ μὲ ἐπικρίτην, γὰρ μὲ ὑβρίστην, γὰρ
μὲ ουκοφαντήν, γὰρ μὲ προσηλακίστην. Εἰς τὸ κύριον
ἔθρονον, εἰς τὰ πλαγιότυπα, εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν,
παντοῦ. Ὅτι ἔκαμα εἰς τὴν ζωὴν μου καὶ ὅτι δὲν
ἔκαμα ἀκόμη, — πρὶν τὸ κάμω ἐννοῶ, — ὁ «Νο-
μάς» τὸ κατηγορεῖ καὶ τὸ κατεδίωξε. Κάποτε,
δύο ἢ τρεῖς φορές, μοῦ ἔκαμε τὸν φίλον, ἀλλὰ διὰ

γὰρ γίνῃ τὴν ἐπομένην ἐχθρὸς καὶ διώκτης λυσοωδέ-
στερος. Καὶ διατὶ αὐτὸ;

Ὁ Ταγκόπουλος ἔχει πρόχειρον τὴν δικαιολογί-
αν. Εἶνε ἄνθρωπος τῆς Ἰδέας καὶ τοῦ Ψυχάρη.
Κι' ἐπειδὴ τοῦ ἐφάνη ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ Ψυχάρη δὲν
εὕρισκεν εἰς ἐμὲ πολὺν θερμὸν ὑπέρομαχον, ἐδεώθη-
σεν ἱερὸν τοῦ χρέος γὰρ μὲ καταδιώξῃ, γὰρ μὲ τσα-
κίσῃ! Κάτω ἡ Ψευτιά! Ζήτω ἡ Ἀλήθεια!

Ναί, τὰ λόγια εἶνε ὠραία!... Ἀλλ' ὅταν ἐγὼ ἐν-
θυνοῦμαι τὸ πρόπον ἀντίκρουμα τοῦ Ταγκόπουλου,
καὶ μὲ τί μάτια μ' ἐκύνταζε, πρὶν φωνῇ ἀκόμα Ἰδέα
καὶ Ψυχάρη, ἢ τοῦλάχιστον πρὶν γίνῃ αὐτὸς ψυ-
χαριστής, φθάνω εἰς ἕνα συμπέρασμα πολὺ διαφορε-
τικόν... Ἄλλως τε δὲν εἶνε μοναδικὸν εἰς τὴν Ρω-
μοσύνην τὸ παράδειγμα ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος προφα-
σίζεται τὴν εὐγενῆ Ἰδέαν καὶ τὸ ἱερὸν χρέος διὰ
τὴν ἱκανοποίησιν προσωπικὰ, σκοτεινὰ καὶ ἀδικαιολό-
γητα μίσου.

Πρότερον ὅμως γὰρ προσθέσω ὅτι ἡ καταδιώξις τοῦ
«Νομά» δὲν μοῦ ἐστοίχισεν, ὅπως τότε ἡ ἀντιπά-
θεια τοῦ νεαροῦ Ταγκόπουλου. Δίβι μὲ εὗρεν εἰς
ἐποχὴν ποῦ εἶχα πάψει πρὸ πολλοῦ γὰρ θεωρῶ τὸν
φιλολογικὸν μας κόσμον ὡς (Παράδεισος) Φεί-
δισα, σὰν ἐκεῖνο τὸ πρῶτον, τὴν ἀπὸ βλέπω παντοῦ.
Καὶ κατήτησε γὰρ μὲ διασκοδάζων.

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΡΥΦΟΣ Ὁ ΠΟΝΟΣ

Κράτα κρυφὸ τὸν πόνο σου. Τὸν πόνο τῆς καρδιάς σου
ποτέ σου μὴν τὸν πείς,
ποτέ σου μὴ θαρρεῖς πῶς σὰ θὰ πείς τὴ δυστυχία σου
πὸ λίγη θὰν τὴ δεῖς.

Γρικᾶς τὸ μικροστάλαχτο τοῦ γκιωνῆ τὸ τραγοῦδι
στὴν ἦσση νυχτιά;
εἶδες ποτέ πῶς σβύνεται τὸλόκληρο λουλούδι
μέσα στὴ σιγαλιά;

Τί κι ἂν ἀκούει τὸν πόνο του μὲ θλίψη τὸ σκοτάδι;
τὸν κάνει πῶ μικρό;
Τί κι ἂν σκορπάει στὸν ἀνθὸ γλυκὸ ὁ ἀγέρας χάδι;
διώχνει τὸν πεθαμὸ;

Μὴν καρτερᾶς τὸν πόνο τὸ δικόνε σου γὰρ νοιάσει
ἄλλη καμὰ καρδιά;
μὴν καρτερᾶς παρηγοριά; ποτές δὲ θὰ σοῦ δώσει
ψεύτικη συμπονιά.

Κράτα κρυφὸ τὸν πόνο σου καὶ μέσα στὴν καρδιά σου
στήσου τρατὴ ἐκάλησιά
καὶ μεταλάβαινε σ' αὐτὴ τὴν κάθε δυστυχία σου,
ἄ θὲς παρηγοριά.

Λάρισα, 25 τοῦ Τριτητῆ 1919

ΚΑΚΙΑ ΛΑΖΑΝΑ

Ὁ νοῦς εἶναι ποῦ ζωντανεῖ τὴ γραμματικὴ. Φτά-
νει νᾶχουμε μιὰ ἰδέα, γὰρ τρέμῃ ἡ καρδιά μας, καὶ βλέ-
πετε ἀμέσως καὶ τὴ γλώσσα γὰρ χύνῃ δλα τῆς τὰ λου-
λούδι; βλέπετε τὴν κάθε λέξη γὰρ λάμπῃ σὰν ὀλόφωτο
φεγγίτι.

Ψυχάρης